

ZPRAVODAJ
SPOLEČNOSTI SBĚRATELŮ
ČESKOSLOVENSKÝCH KNIHTISKOVÝCH
ZNÁMEK

č. 78

ročník 2013

Obsah 78. Zpravodaje

Obsah 78. Zpravodaje	2
Pozvánka na setkání	2
Poděkování dosavadnímu předsedovi SKZ Josefu Chvalovskému za 25 let jeho práce pro naši Společnost	3
Zajímavá razítka na známkách Hradčany.	5
Nová souhrnná studie známky Holubice 30 h, červenofialová.....	7
Osvobozená republika 40 hal. hnědá – I. typ, další nálezy možných deskových označení	8
Osvobozená republika 50 h zelená – ZP91 – TD1	9
Osvobozená republika 100 h hnědá – známkové pole 30 vada negativu.....	10
Tisk dopisnic z opotřebovaných desek i u dopisnic CDV26	15
Studie celin OR 50 h zelená	16
Zajímavosti na známce NV2	16
Méně obvyklé retuše u známky NV2	19
Kritika do vlastních řad	23
Novinky v naší Společnosti.....	23
Seznam starších studií vydaných Společností knihtisku	24

Pozvánka na setkání

První letošní schůzka se bude konat **16. března 2013** od **9 hodin** již tradičně v zasedací místnosti AGROPOLU, a.s. v Praze 1, Opletalova ulice č. 4 v prvním patře. Pro naše nové členy je nejlépe vystoupit na stanici metra Muzeum, následně jít dolů Václavským náměstím a zatočit doprava do ulice Opletalova. Blíže viz výřez z mapky.

Jako obvykle zde budou přítomni vedoucí pracovních skupin a znalci SČF pro knihtisková vydání.

PODĚKOVÁNÍ

dosavadnímu předsedovi SKZ Josefu Chvalovskému za 25 let jeho práce pro naši Společnost

Čtyři dny před loňským podzimním setkáním „knihtiskových“ sběratelů mně kolega a kamarád Pepa Chvalovský oznámil, že z vážných rodinných důvodů (dlouhodobě nemocná manželka) se musí omluvit ze sobotního setkání a současně ze stejných důvodů že rezignuje jak na funkce v SKZ , tak i v Komisi znalců. A pak dodal: „jsi tedy na řadě, aby ses ujal vedení....“.

Další jeho slova jsou: „Je mi moc líto, že musím s filatelií končit a zejména pak, že se již nemohu stýkat s přáteli, z nichž řadu znám víc jak 25 let.“

K těm přátelům patřím i já.....a nezbývá mi, než za nás za všechny ze Společnosti Pepovi poděkovat za všechno, co pro nás a filatelii udělal. Nebylo toho málo.

Byla to jeho iniciativa, když v roce 1986 výzvou ve Filatelii oslovil všechny zájemce o knihtisková vydání našich známek a vyzval je ke spolupráci. Ti aktivnější se pak 13. 12. 1986 sešli a vytvořili jakýsi základ tehdejší Komise knihtisku SČF. Nebyl jsem sice na té úvodní schůzce (tam byl můj syn Martin, který měl již v té době soutěžní exponát Bendova holubice a reagoval na výzvu ve Filatelii), ale díky informacím, které ze schůzky přinesl, jsem pochopil, že zapojení se do práce vznikajícího kolektivu může být velmi prospěšné pro prohlubování znalostí o těchto známkách a dá se zúročit i pro další budování specializované sbírky a vylepšování exponátu.

Díky organizačním schopnostem Josefa Chvalovského (zvoleného za předsedu Společnosti) se do studia knihtiskových známek zapojilo hodně zanícených filatelistů, začal vycházet náš Zpravodaj, Studijní filatelistické příručky a studie soukromé. To vše začalo postupně zaplňovat „bílá místa“ na pomyslné mapě známek knihtiskových vydání.

Poměrně nejdál ve svých studiích byli tehdy „hradčanáři“, ale netrvalo dlouho, a začaly se vydávat první souborné studie dalších knihtiskových emisí. Osvobozenou republiku a Holubici měl v té době pod palcem právě Pepa Chvalovský. Na jednoho člověka toho bylo moc a tak postupně starost o Holubici přecházela na mne.

Důležité bylo, že od počátku jsme striktně vycházeli při svých studiích a jejich závěrech z ujasněné znalosti způsobu tisku těchto knihtiskových známek. Kolega Chvalovský

velmi ochotně předával své bohaté znalosti a zkušenosti a získal tak řadu spolupracovníků použitelných pro podrobné studium jednotlivých nominálních hodnot emise OR i Holubice. Velmi ochotně zapůjčoval i svůj filatelistický materiál, z něž snad studijně nejcennější byly celé archy známek. Zasluhou toho začala řada sběratelů publikovat své studijní výsledky nejen v rámci Společnosti, ale i ve Filatelii a později v Merkur-Revue. Nelze se nezmínit ani o soutěži o znalosti emise Osvobozená republika, která v jednom roce probíhala na stránkách Filatelie a kterou tam vedl Josef Chvalovský. Na ní pak v dalším roce navazovala obdobná soutěž o znalosti emise Holubice, kterou jsem zajišťoval já. Tyto akce zpopularizovaly naši Společnost a rozšířily i počet jejich členů.

Z iniciativy vedení SČF jsme byli někdy v roce 1993 vyzváni k možnému řízení na členy Komise znalců (tehdy expertů) SČF. Spolu s Pepou Chvalovským jsme v roce 1994 sepsali a podali své znalecké práce. Pepa práci zabývající se určováním použitého zoubkování, se zaměřením na ležmý hřeben (já zaměřenou na retuše na známkách Holubice) a vzápětí úspěšně absolvovali znalecké zkoušky a stali se řádnými členy tehdejší komise expertů SČF.

Nedlouho na to přišel Pepa s další iniciativou.....týkající se sepsání „Specializované příručky pro sběratele známek a celistvostí Osvobozené republiky“. Jako spolupracovníky si vybral Zdeňka Chvostu a mě. Zdeněk z pracovních (a možná i jiných) důvodů se nakonec ze spolupráce omluvil a tak vše zůstalo na zbylých dvou, kde Pepa byl vůdčí osobností. V roce 2000 pak Příručka spatřila světlo světa.

V posledních letech, a byla to opět Josefova iniciativa, se začalo mj. se zevrubným studiem problematiky tisku dopisnic a jejich souvislostí s tiskem známek.

Určitě jsem ve výčtu na mnohé zapomněl....na co nelze zapomenout je opětovné poděkování za vše co Pepa pro Společnost udělal, jak ji nasměroval a pokračování v jeho stopách nebude už zdaleka tak náročné. Jsem přesvědčen, že pokud to okolnosti dovolí, Pepa rád přijde na některé z našich dalších setkání.

J. Kašpar

Zajímavá razítka na známkách Hradčany.

Studijní sběratelé známek emise Hradčany se při prohlížení známek setkávají nejen se zajímavostmi v obrazu známky, jako jsou typy, deskové vady a retuše, ale i s odchylkami barev či zoubkování. Většinou se věnují studiím použitých známek, kde mohou být i perfiny a zajímavá razítka.

Razítka z doby Rakouska - Uherska i Československé republiky jsou popsány v Monografiích 16. a 17. díl a zájemce tam nalezne dostatek informací. Na těchto známkách se čas od času objeví i razítko cizího státu, a sběratel se diví, jak je možné, že naše známky jsou používány v Rakousku či Německu.

Vysvětlení je jednoduché. Jde o známky smyté z dopisnic se zaplacenou odpovědí. Během platnosti známek emise Hradčany platily čtyři poštovní tarify a všechny dopisnice, i s nižším než platným poštovním tarifem, mohly být používány. Musely však být dofrankovány na platné výplatné.

Vídeň 50 – 23. 3. 21

23. 3. 21

Vídeň 125 – 31. 5. 19

Mnichov – 31. 10. 19

Lipsko – 25. 1. 19

Italská pošta

Mimo tato razítka, u kterých je možno určit město a zemi podání zásilky je možno najít i tak zvaná razítka nemá. U nich není uveden poštovní úřad. Jde, však u nich zjistit zemi, kde byla takto známka orazítkována.

Na další ukázce je takové razítko, které se používalo na poštovním úřadu Vídeň 1 (?) ke znehodnocení neorazítkovaných známek. To mám doloženo stejným razítkem na rakouské známce.

A nakonec jedna „lahůdka“ z našeho území. Jde o razítko Olomouce, které má datum podání zdánlivě v rozmezí měsíce – 19. VII. 19. VIII. Je to však v pořádku, římská číslice za druhou 19 je tak zvaný expediční údaj. Zásilka byla tedy odeslána 19. VII. 1919.

Hamr František

Inzerce.

Hledám střihané (případně i zoubkované) razítkované známky Hradčany 15 h ze VII. tiskové desky ze známkového pole 24, 38, 47, 76, 99 a 100. Koupím nebo vyměním za jiná známková pole nebo jiné zajímavosti této emise. U známkových polí 24. a 99. dám z mých přebytků dva kusy známky ze VII. TD.

Hamr František, Družstevní 448/III, 392 01 Soběslav

Nová souhrnná studie známky Holubice 30 h, červenofialová

HOLUBICE 30 h, červenofialová

*souhrnná studie
VM, VM+DV, DV
deskové značky*

*Jiří Kašpar
Jaroslav Moravec*

2013

Předkládaná studie je předposlední z vydaných souhrnných studií nejvyšších nominálních hodnot známek emise Holubice (poslední bude Holubice 25 h, II. typ).

Studiem dostatečného množství známkového materiálu bylo zjištěno 126 vad matrice vyskytujících se na 54 známkových polích všech TD. Kromě toho byla identifikována řada deskových vad vyskytujících se na některých ZP jen určitých TD. Některé z nich se vyskytují i na ZP, kde se vyskytuje i vada matrice. To vše je ve studii detailně popsáno.

Popis a vyobrazení odchylek v obrazu a kresbě známky je ve studii rozdělen do dvou částí. V obsáhlejší první části jsou popisy vad matrice a

dalších DV, které se na známkách s vadami matrice vyskytují. Druhá část je věnována zbývajícím odchylkám, u kterých známe ZP jejich výskytu. Pokud je známa i konkrétní TD, na které se příslušná odchylka nachází, je to uvedeno jak ve verbálním popisu, tak v obrazové části.

Studie obsahuje i detailní vyobrazení deskových značek, základní informace o poštovním použití i finanční ocenění známek.

Cena studie ve formátu A4 je 120 Kč, v provedení A5 pak 60 Kč. K ceně se účtuje poštovné. Objednávky adresujte na Jaroslava Moravce, Kynická 494, 181 00 Praha 8.

J. Kašpar

Osvobozená republika 40 hal. hnědá – I. typ, další nálezy možných deskových označení

Je dokázáno, že v začátcích tisku známek této emise (1920), si pracovníci tiskárny nejspíše vždy při čištění tiskových desek, tyto desky z různých důvodů označovali (úpravy v počítadlech, vrypy v ochranných rámech apod.). Sběratelé známek úspěšně těchto úprav využívají pro identifikaci jednotlivých desek, pocházejících z období, kdy desky nebyly ještě účelově opatřovány číslicemi buď vyrytými v ochranných rámech, nebo přisazenými u počítadel.

Od začátku tisku známek emise Osvobozená republika uplynulo již více jak 80 roků, během nichž se podařilo sestavit a doložit většinu použitých označení (viz Příručka OR 2000). Je tedy jistým překvapením, že existují známky s označením, které jsme dosud neznali.

Děkuji příteli J. Žákovi za zapůjčení níže vyobrazených známek a vzájemnou spolupráci.

Známka OR 40 hal. (obr. 1) má shodné kontrolní znaky, jako známka vyobrazená ve Specializované příručce OR na straně 46. Jsou to výstupky z obou horních rohů, skvrnka na levé straně písmene V ve VHB a přerušení ochranného rámu proti číslici v počítadle. Tato známka pochází ze ZP 91 a je opatřena běžným hřebenovým zoubkováním 14. Vyobrazená známka má zoubkování ležmý hřeben 14 a **nemá přerušovanou pomlku v počítadle.**

Obr. 1

Obr. 2

Další známka OR 40, prvního typu (obr. 2) je opatřena také zoubkováním ležmý hřeben 14, a pochází bezpečně ze stého známkového pole druhé tiskové desky, což dokazuje mimo jiné i retuš levých číslic (viz Specializovaná Příručka str. 46). **Novým, dosud neznámým poznatkem je chybějící desetinná tečka v počítadle.**

J. Chvalovský

Osvobozená republika 50 h zelená – ZP91 – TD1

Níže vyobrazená známka s hřebenovým zoubkováním 14 byla vytištěna a perforována v počátečním období výroby známek této emise (1920). V tomto období nebyly ještě do ochranných rámců, či k počítadlům vyrývány či přisazovány číslice.

Kresba ochranného rámu a drobné změny kresby ozdob rukávu pravé ruky nasvědčují, že se jedná o známku vytištěnou z první tiskové desky (viz poznatky uvedené ve Zpravodaji č. 75).

Novým poznatkem je **existence široké zelené linky** vytištěné pod počítadlem. Tyto dělicí linky označovaly místo, kde měly být vytištěné archy známek oddělovány. V tiskové formě byly umístěny dvě později vždy čtyři tiskové desky.

J. Chvalovský

Osvobozená republika 100 h hnědá – známkové pole 30 vada negativu

Tato studie se zabývá základním rozdělením vady negativu (podlouhlý vryp do Řípu) podle počtu tiskových desek (celkem 12 TD). Jen u třech TD byla možnost porovnání s celým 100 ks archem. Tyto tiskové desky jsou značeny jako TD 1, TD2 a TD7. Další známky asi 1500 ks jsem rozdělil na devět variant podle různých doplňujících znaků a přerušení středu Řípu. Jednotlivé drobnější vady (KZ) se u všech těchto variant nemusejí tak často opakovat, jak je to u knihtisku celkem běžné, a proto v přehledu uvádím jen ty výraznější. Rozdělení na varianty dává možnost kdykoliv změnit pořadí na TD, pokud budou někdy k dispozici velké bloky nebo archy známek.

I. tisková deska: Přerušení Řípu: tvoří mírný oblouk se zesíleným středem a zakončením, linky okolo keře nedotaženy.

KZ:

- v nápisu na Č jsou svislé čárky a malý vryp na K,
- v dlani místo čárek tečky, nedotažené ukončení řetězu k okovu.

II. tisková deska: Přerušení Řípu: v mírném pravidelném obloučku o stejné síle.

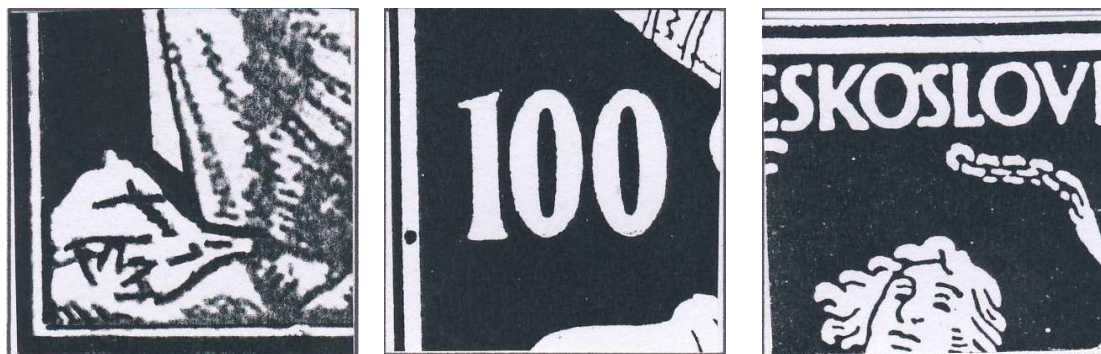
KZ:

- v nápisu propojené OS v horní části
- VHB – V protažené ve spodní části dolů a mírně doleva. Tvoří tečku.

VII. tisková deska – deska s ochranným rámem a vepsanou číslicí 5. Přerušení Řípu má velmi malý pozvolný oblouček o stejné síle.

KZ:

- v nápisu je propojené OS v horní části
- před levou číslicí 100 je v levém rámu tečka.

1. varianta: Přerušení Řípu po celé délce o stejné síle skloněné vlevo dolů

KZ:

- pravá strana Řípu nepravidelně mírně zvlňená,
- zeslabená písmena SK,
- v dlani dvě čárky, v pase skvrna a tečka, stínování lípových lístků propojeno.

2. varianta: Přerušení Řípu je vodorovné, na konci mírně vystouplé směrem nahoru.

KZ:

- vodorovné stínování Řípu přerušované,
- tečka v kolenní na konci zesíleného záhybu sukně,
- vryp v nápisu do písmene L
- ve stínování krku tečka.

3. varianta: Přerušení Řípu tvoří mírný oblouček a 2x je zesílen směrem nahoru.

KZ:

- levý rám v horní části podélně zeslabený,
- propojené stínování pod prsem,
- přerušená svislá šrafa a nedotažené stínování pod lipovými lístky.

4. varianta: Přerušení Řípu vodorovné, pravidelně se rozšiřuje doleva.

KZ:

- tmavá barva známky,
- propojení písmen SK,
- přerušené vlasy na hlavě, ve tváři skvrna a mírně protažená část brady.

5. varianta: Přerušení Řípu nepravidelné na konci zakulacené

KZ:

- propojení písmen SK,

- pozměněný obrys dlaně, u okovu skvrna,
- přerušené stínování v rameni.

6. varianta: Přerušení Řípu je vodorovné, na konci směrem nahoru zesílené.

KZ:

- před patou Řípu na venkovní straně rámečku tečka,
- propojené písmena v nápise SK,
- na prsou mezi 2. a 3. linkou výrazná skvrna.

7. varianta: Přerušení Řípu rovné, na konci vystouplé směrem nahoru.

KZ:

- S v nápise má ve spodní části skvrnu,
- vodorovné stínování pod Řípem přerušované,
- v ramenním ornamentu výrazný kroužek, někdy plný.

8. varianta: Přerušení Řípu je vodorovné, ke konci protáhle zesílené.

KZ:

- svislé stínování u Řípu je přerušené,
- na prsou mezi 3. a 4. linkou skvrna,
- VHB má kratší levou stranu H ve spodní části vlevo.

9. varianta: Přerušování Řípu je zesílené, 2x nepravidelné vystouplé směrem nahoru.

KZ:

- stínování přerušované,
- na prsou a v ornamentu ruky tečky,
- výraznější body v dlani a zesílený lem okovu z obou stran.

Tento pokus o studii předkládám k posouzení všem, kteří se o toto téma nejen zajímají, ale chtějí přidat i své poznatky k dalšímu doplnění, nebo alespoň k rozpoznání chybějících tiskových desek místo doposud používaných variant. Každý další poznatek nás může posunout o nějaký ten kousek dál v naší činnosti.

Děkuji všem, a na příspěvky k další spolupráci se těším

B. Paleček

Tisk dopisnic z opotřebovaných desek i u dopisnic CDV26

I když náklad dopisnic CDV 26 (se známkou OR 150 h) je nesrovnatelně menší než náklad většiny dopisnic se známkami OR 40 či 50 h, i zde lze u jednotlivých celinových polí (CP) rozlišit (alespoň zhruba) období, ve kterém byla příslušná dopisnice vytištěna.

K napsání těchto řádků mě inspiroval kratonožský kolega Vašek Košťál. Na podzimním setkání 2012 mi předložil dvě dopisnice, obě patřící na stejné CP jaké odpovídá označení I/1 v naší souborné studii těchto dopisnic, tedy dopisnice se známkou I. typu a s vadou ze ZP 3.

Popis uvedený v naší studii vycházel z popisu dvou dopisnic z mé sbírky a identické dopisnice kolegy Moravce.

V čem se Košťálova dopisnice liší od našeho popisu? Začněme tím, v čem se shodují: mají stejnou odchylku v obraze známky (bílý vryp do horního rámu nad písmeny OS v KOSLO, mají stejné přerušování 2. adresní linky (AL) ve vzdálenosti 38,5 mm od svislé dělicí linky (SDL) a navíc (ve studii přehlédnuto a nepopsáno) nepatrné přerušování SDL 1 mm pod 5. AL.

Do očí bijící jsou odlišnosti u státního znaku (SZ), nikoliv v poloze, ale ve tvaru zobáčku v dolní části SZ. Košťálova dopisnice č. 1 má dolní zobáček úplný (nepoškozený), dopisnice č. 2 jemně nedotištěný. Na dopisnicích použitých při tvorbě studie zobáček chybí (je zcela nedotištěný). Zatímco popis ve studii uvádí i další přerušování 2. AL ve vzdálenosti 65,5 od SDL, Košťálova dopisnice č. 1 toto přerušování vůbec nemá a na dopisnici č. 2 je místo přerušování jen barevná tečka. Rozdíl jsou i v nápisech, dopisnice č. 1 nemá nedotisky žádných písmen, dopisnice č. 2 má menší nedotisk horní části písmene E v DES a deformovanou dolní část písmene I v ATION. Ve studii popisované exempláře mají masivní nedotisk v horní části písmene E v DES a zmíněné písmeno I se jeví jako vykřičník.

Z předchozího výčtu je zřejmé, že Košťálova dopisnice č. 1 pochází z počáteční fáze tisku, dopisnice č. 2 je z období následujícího, zatímco exempláře popisované ve studii jsou z období, kdy tisková deska dopisnic byla již částečně opotřebovaná.

Popsaná situace se může pochopitelně vyskytovat i na jiných CP. Studii i svoji sbírku těchto dopisnic si tak můžete na jednotlivých CP rozšířit i o další varianty. Přeji příjemnou zábavu při studování těchto dopisnic.

Jiří Kašpar

Studie celin OR 50 h zelená

Po zesnulém kolegovi, znalci poštovních známek a publicistovi Zdeňku Chvostovi zůstala rozpracovaná studie celin se známkou Osvobozená republika 50 h zelená, tj. CDV24, CDV25, CDV27, CDV28 a CDV29.

Hledáme člena naší společnosti, který by tuto studii dokončil a spolu s rodinou Zdeňka tuto studii vydal.

Kontakt: Zdeněk Rákosník, Víta Nejedlého 73, 682 01 Vyškov

Mobil: 732 500 743, e-mail: zdenek.rakosnik@seznam.cz

Zajímavosti na známce NV2

Ačkoli známka NV2 je až v druhé části každého katalogu, a tím pádem po dlouhou dobu nebyla považována za zajímavou, osobně si myslím, že opak je pravdou. Tato známka je dle mého mínění jednou z nejzajímavějších ze všech známek ČSR I. Má pro to několik předpokladů:

- má nejvyšší náklad ze všech známek Československa – 3 606 330 000 ks,
- bylo použito asi 320 tiskových desek, což je také rekord ze všech známek Československa,
- její tisk trval 16 let, a tím se řadí mezi známky, které byly v oběhu nejdéle z ČSR I.

Tyto rekordy jsou natolik zajímavé, že to činí nutnost se touto známkou detailně zabývat.

Mezi největší zajímavosti lze zařadit především:

- barvy známky,
- deskové značky a označení tiskových desek,
- deskové vady vyskytující se na určitém známkovém poli na všech (většinou) tiskových deskách,
- retuše prováděné přímo na tiskových deskách,
- poštovní použití známky.

Ačkoliv mi mnoho sběratelů nebude věřit, lze i z novinových známek vytvořit zajímavý exponát. Na výstavě Praga 2008 byl totiž vystaven exponát V. Košťála, který získal velkou pozlacenou medaili, a byl to dokonce třetí nejúspěšnější exponát z České republiky. Exponát je vystaven na stránkách <http://www.japhila.cz/hof/0018/index0018a.htm> .

Základní tisková a barevná období známky

Známka byla vydána 20. září 1920 a její první náklad má tzv. černozelelou barvu (je uvedena jako dražší barva v každém katalogu). Tato barva je téměř černá a je často zaměňována za olivově zelenou, která byla tištěna v letech 1935 a 1936. Významným rozlišovacím znakem černozelelých známek je u nerazítkovaných známek také lep, který je nanášen velice slabou vrstvou. Domnívám se, že černozelelá barva byla použita úmyslně, aby 5 hal novinovou známku nešlo zaměnit s 2 hal známkou, která je také zelená. Známky jsou bez ochranných rámců a bez jakéhokoli výrazného deskového označení.

V roce 1921 se barva známky začala výrazně měnit na šedozelelou a dále v roce 1922 na tmavě šedozelelou. Tyto známky zpočátku nemají ochranné rámy – byly použity shodné tiskové desky jako u černozelelých známek, nebo častěji, mají široké nepřerušované ochranné rámy z linek. Tiskové desky byly označovány vrypy, zářezy, různými šípkami a čísly do tiskových desek. Seznam těchto označení lze najít v Monografii 4. díl.

Pravděpodobně do roku 1923 se vyráběly tiskové desky leptáním. Tento způsob výroby měl za následek, že se vyskytuje velké množství deskových vad, které se vyskytují pouze na jedné tiskové desce. Popsání těchto deskových vad a přiřazení na známková pole je značně obtížné. Určení k jaké tiskové desce vady patří, je prakticky nemožné (z důvodu absence bloků a archů známek). Na druhou stranu se v tomto období vyskytují velice pěkné deskové vady a jejich retuše, a lze říci, že studováním těchto vad přináší sběratelům ten pravý zážitek.

V roce 1923, nebo nejpozději v roce 1924 se začaly vyrábět tiskové desky galvanicky. Tento způsob tisku má za následek, že výrazně ubylo deskových vad vyskytujících se pouze na jedné tiskové desce. Pravděpodobně v prvním období nebyly tiskové desky ještě označovány čtverečky s vyrytým letopočtem pod ZP 91 a 100. Ochranné rámy jsou velmi úzké.

Barva známek je od roku 1923 do roku 1930 zelená až světle zelená s různými drobnými odstíny.

Od roku 1924 jsou známky označovány deskovými značkami pod ZP 91 a 100, kdy zpravidla pod ZP 91 je uvedeno pořadí tiskové desky a pod ZP 100 je rok výroby tiskové desky. Existuje několik výjimek, které jsou velmi hledány. Například u tiskových desek 13 až 16 z roku 24 (také 21 až 24 z roku 1927) bylo přehozeno označení tiskové desky a letopočet. Obdobně na desce 19/27 je omylem vyryta číslice 72 místo označení roku 27.

Jako první tyto deskové značky popsal V. Nebeský v časopise Tribuna Filatelistů [3], dále jejich seznam je uveden např. v [1, 2]. Rád bych uvedl, že pro jednoduché a jednoznačné

začlenění příslušných čísel k letopočtu je velice důležité sledovat barevný odstín známky a zároveň tvar ochranných ráků (počet čtverečků). Bohužel například v Mono 4 jsou uvedeny pouze čtverečky bez zobrazení tvaru ochranných ráků. Tento způsob označování tiskových desek zůstal stejný až do roku 1936.

Ochranné ráky zde jsou tvořeny drobnými čtverci a obdélníčky. Tyto ochranné ráky byly součástí matric a patric, kde měly shodnou kresbu. Na tiskových deskách však při frézování okrajů desek byly tyto čtverečky a obdélníčky částečně odfrézovány, a proto podle jejich tvaru a počtu lze rozlišit některé deskové značky. Typ ochranných ráků je shodný pro všechny známky v období 1924 až 1936.

Deskové značky z období 1924 a 1925 patří mezi velké vzácnosti. Do dnešního dne není zpracován seznam odpovídajících desek a tvaru letopočtů. Osobně se domnívám, že tento seznam nebude možné pro nedostatek materiálu sestavit.

Vzácným odstínem je modrozelená barva, která je shodná jako u známky Pof. 149 – 25 hal. Holubice. Tato barva je prakticky kromě [2] a [7] v literatuře nepopsaná, leč existuje, a její výskyt je minimální.

Další barevné období je v letech 1930 až 1934. Znamky mají tmavě zelenou barvu, která pomalu přechází do barvy olivové. Zde je zajímavá absence tiskových desek 3/31 a 4/31. Domnívám se, že tyto tiskové desky neexistují.

Od roku 1934 až do konce výroby byly známky tištěny v barvě olivově zelené, která je často na burzách zaměňována za barvu černozelelou. Bohužel vysvětlit omyl prodejci je vždy boj s větrnými mlýny, protože okamžitě ukáže známku zelenou a suše oznámí, že ta jejich je mnohem černější. „Skutečná černozelelá je opravdu černá“! Lep u známek olivově zelených je silně nanesen a zároveň je velmi lesklý.

Celkově byly známky NV2 vytištěny pomocí asi 320 tiskových desek. Z tohoto období asi 4 tiskové desky byly tištěny pomocí barvy černozelelé. Dále asi 40 tiskových desek bylo vyrobeno leptáním – období 1921 až 1923. Zbývajících 278 tiskových desek galvanicky a zároveň byly označovány čtverečky pod ZP 91 a 100.

Těchto 278 tiskových desek lze rozlišit podle použité matrice – byly použity dvě, které se odlišují drobnými deskovými vadami. U obou matric lze rozlišit každé známkové pole. Nelze však z důvodu použité výrobní technologie stanovit příslušnost k tiskové desce.

Velice zajímavá je otázka nákladu. Při pročítání starých časopisů jsem zjistil v [Tribuna filatelistů 1929, str. 5 a dále Tribuna filatelistů 1940, str. 190, 224, 260, 291 a 359] tabulku, která uvádí celkové množství prodaných novinových známek v jednotlivých letech.

V tabulce jsou započteny i známky vyšších nominálů, ale vzhledem k jejich nákladu nebude výsledek mnoho zkreslen.

1919	121,760 mil ks	1920	175,800 mil ks	1921	153,980 mil ks
1922	168,419 mil ks	1923	168,630 mil ks	1924	194,266 mil ks
1925	219,889 mil ks	1926	241,116 mil ks	1927	254,930 mil ks
1928	asi 272 mil ks	1929	298,06 mil ks		
1930	285,41 mil ks (také informace 290,15 mil ks)			1931	290,81 mil ks
1932	285,41 mil ks	1933	asi 272 mil ks		

- [1] Karásek J., Bláha K., Frolík J, Žampach F., Žampach S., *Monografie československých známek 4. díl*, Pofis, 1986, 471 stran
- [2] Novotný L., *Speciální příručka pro sběratele československých známek*, Pofis 1971, 708 stran
- [3] Nebeský, *Deskové značky novinových I. vydání*, Tribuna filatelistů roč.1940, str. 10, 46, 91, 119, 163, 190, 224, 261, 291, 307, 323, 359, 373, Tribuna filatelistů roč. 1941 str. 78
- [4] *Statistika – Naše známky v letech 1919 – 1927*, Tribuna filatelistů 1929, str. 5
- [5] Kolesar E., *Typické deskové vady galvanoplastických tiskových desek*, Česká Kamenice 2002, soukromý tisk
- [6] <http://www.japhila.cz/hof/0018/index0018a.htm>
- [7] E. H., *Svědectví meziarší*, Československá filatelie 1947/225

J. Chudoba

Méně obvyklé retuše u známky NV2

Na novinové známce v hodnotě 5 haléřů se vyskytuje velké množství deskových vad, které se nachází na všech (většině) tiskových desek z celkového počtu asi 320. Řada těchto vad negativu byla retušována na několika málo tiskových deskách, a tyto retuše jsou velkou ozdobou sbírky. Jedním z úkolů skupiny zabývající se novinovými známkami je nalezení těchto retuší a určení známkového pole. Pro nedostatek velkých bloků a zároveň velkého množství TD se asi nikdy nepodaří určit příslušnost retuší ke konkrétní tiskové desce. Obvykle u těchto retuší lze rozlišit pouze období jejího provedení.

Cílem tohoto článku je upozornění na několik zajímavých retuší vyskytujících se pouze na jedné tiskové desce.

ZP 26

Na známkovém poli 26 se vyskytuje na všech tiskových deskách vada „přerušená dolní kontura 4. letky křídla vpravo“. Vada je popsána v Monografii 4. díl – viz obr. 1.

DV

R

R

šedozeleá

světle šedozeleá

šedozeleá

Kontrolní znaky retušovaného ZP:

- pod pravou nožkou A (CHA) krátká vodorovná čárka,
- 1. trojúhelník zevnitř nahoře nad 8. šrafovou vylomen,
- barevný oblouk nad A (TA) zeslabený,
- 4. trojúhelník horní obrys vlevo zeslabený.
- 5. trojúhelník nad 3. šrafovou zprava poškozený,
- v místě retuše kontura zesílena,
- nad O (LO) bod,
- lehký barevný výběžek na 7. trojúhelníku nad N,
- bod pod pravým hodnotovým štítkem,
- bod v 7. ocasním péru,
- lehký výběžek na pravém hodnotovém štítku vpravo.

ZP 42

Na známkovém poli 42 se nalézá na všech tiskových deskách desková vada „barevná skvrna ve výplni nad 1. letkou křídla vpravo“. Na několika tiskových deskách byla tato desková vada retušována.

Kontrolní vady retušovaného ZP:

- vrub nad K (SKO),
- zkrácená linka pozadí pod O (SLO).

DV

R

R

zelená

zelená

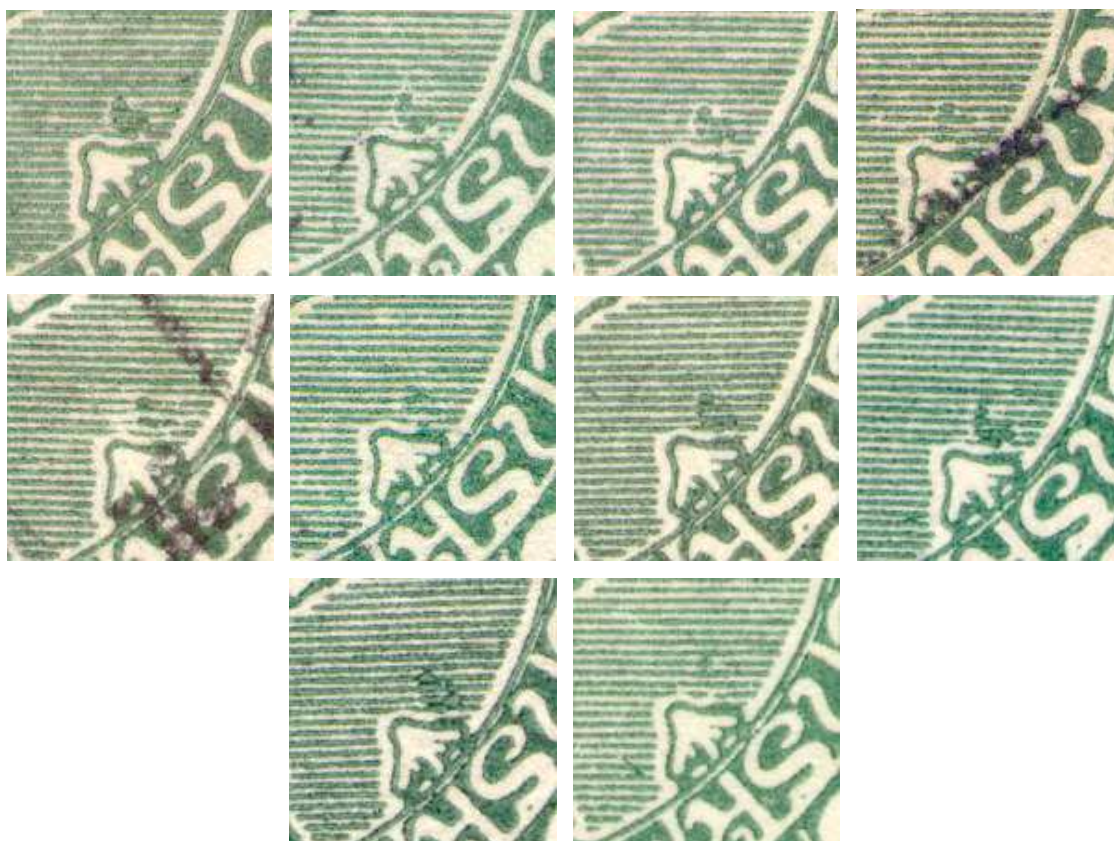
zelená

ZP 57

Na ZP 57 se vyskytuje na několika tiskových deskách vada „barevná skvrna nad pravou šipkou“, která byla zároveň i retušována.

Kontrolní vady ZP.:

- bod u druhé letky křídla vpravo,
- přerušovaný pravý horní lem ocasu,
- bílý výčnělek ve středu vlnovky.

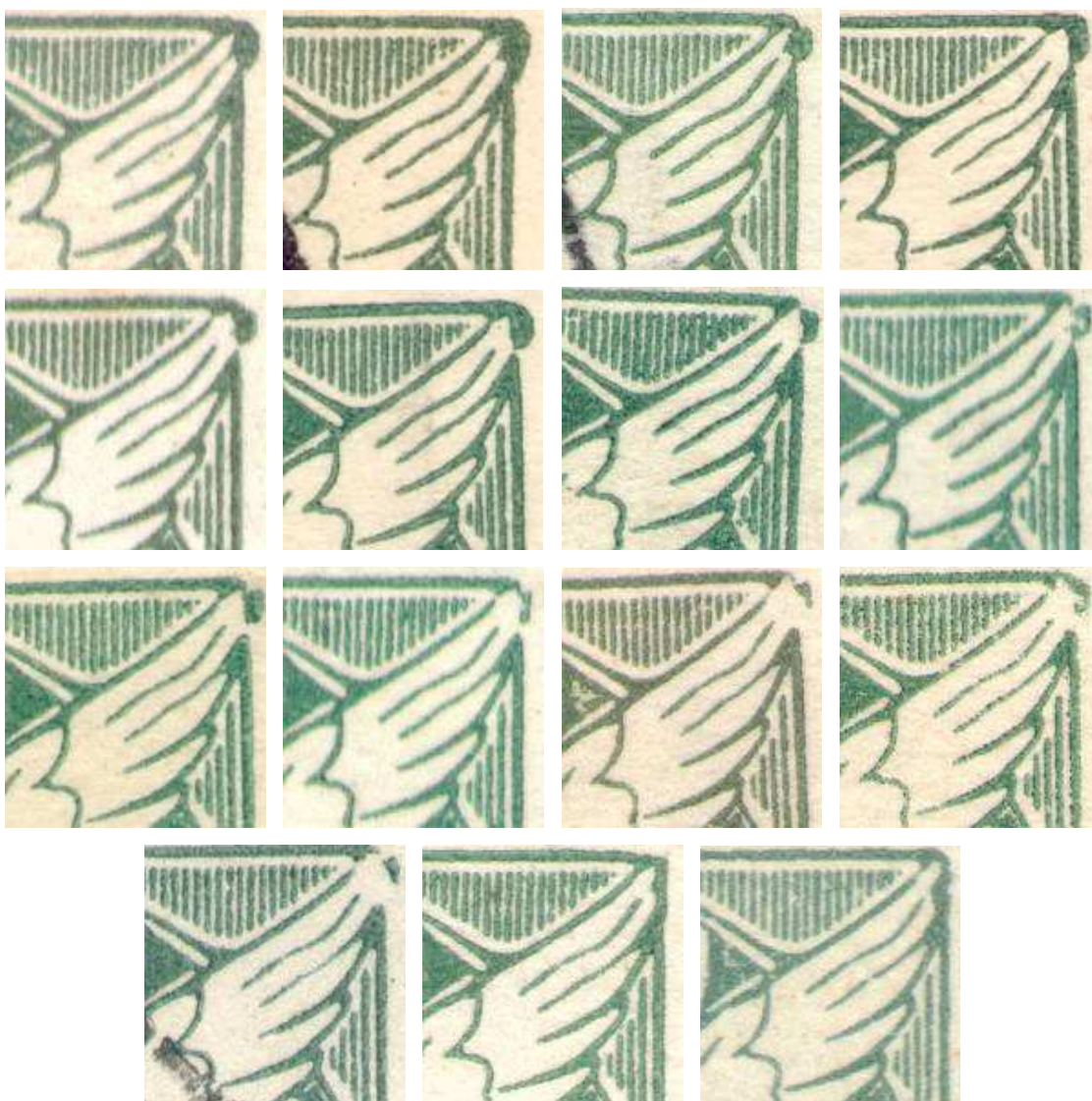

ZP 77

Na ZP 77 u několika málo tiskových desek se vyskytuje retuš první a druhé letky křídla vpravo. Retuš byla provedena přímo na tiskových deskách.

Kontrolní vady retušovaného ZP:

- přerušená 6. šrafa nad hlavou sokola,
- barevný výstupek u kontury nad 16. letkou křídla vlevo.

Doslov:

Za vznik díla patří můj dík kolektivu sběratelů specialistů na emisi Sokol v letu utvořené při Společnosti sběratelů knihtiskových vydání čs. známek. Tato práce je prací otevřenou. Není prvořadostí její kompletnost. Je souhrnem zajímavostí sumarizovaného materiálu od kolegů specialistů v daném objemu a v daném čase. Každý specialista si může svůj rozsah sbírání retuší a jejich variant upravit podle svých potřeb. Rozšířit dle svých nových objevů, anebo naopak zúžit, dle zájmových oblastí tisku.

Jiří Krňák, České Velenice

Kritika do vlastních řad

Dnes je sobota 10. 11. 2012. Já jsem se vrátil ze schůzky „knihtiskařů“ z Prahy. Opět mne rozladila skutečnost, že v období od předposlední jarní schůzky do dnešní se například odehrálo to, že nás opustil náš kolega Zdeněk Chvosta. Před nedávnem to byl mimo jiných zase Karel Paděra. Oba zmiňovaní kolegové, si myslím toho udělali dost pro knihtiskové studium známek, a vždy byli svou návštěvou přínosem na schůzkách.

Ano, o tom že nás opustili, jsme se dověděli ze Zpravodaje respektive z Filatelie. Ale já se domnívám, že se mohl najít alespoň někdo ze členů výboru, který by v patřičné chvíli přerušil naši schůzku a vyzval nás k uctění památky minutou ticha za zemřelé naše kolegy. Já vím, že to nikomu v ničem nepomůže, ale domnívám se, že je to slušné. Nebo se snad už ani v našem spolku slušnost nenosí?

Zmínil jsem se o dvou, které jsem velice dobře znal. Ale bohužel, třeba se to týká ještě jiných, které jsem já zase neznal, ale znali je jiní. Vyzývám, buďme k sobě slušní a respektujme se!

Jiří Krňák

Novinky v naší Společnosti

Na internetových stránkách www.filaso.cz si můžete stáhnout v elektronické formě řadu starších časopisů (například Český filatelista 1896 – 1906, Tribunu filatelistů 1925 – 1942 a Filatelii 1959 – 2003) a tím ušetřit mnoho místa ve své knihovně. Naskenované časopisy jsou skenovány ve vysoké kvalitě a mohou tedy plně nahradit nedostupnou tištěnou verzi.

I naše Společnost se na posledním setkání rozhodla, že v rámci zvýšení celkového povědomí o nás, se naskenují starší ročníky Zpravodajů a poskytnou se k bezplatnému stažení. K bezplatnému stažení však nebudou poskytnuty Zpravodaje z posledních 5 let.

Druhou z novinek, jak zvýšit informovanost o nás, je plánovaná účast s naším Zpravodajem na výstavě Ostropa 2013 v Jihlavě.

Chudoba

Seznam starších studií vydaných Společností knihtisku

Pokračování seznamu ze Zpravodaje 77

Číslo	Autor	Studie	Cena
23	Kašpar J.	Holubice 10 h zelená	20 Kč
24	Pospíšil B.	Osvobozená republika 30 h	100 Kč
25	Pospíšil B.	Osvobozená republika 250 h	90 Kč
26	Ryvola Z.	Hradčany 1000 h	40 Kč
27	Kašpar J.	Holubice 25 h, II. typ	40 Kč
28	Komberec S.	Hradčany 5 h světle zelená, TD 1 a 2	70 Kč
29	Chvalovský J.	Osvobozená republika 150 h	30 Kč
30	Kašpar J.	Holubice sešitková vydání	30 Kč
31	Moravec J.	Doplatní 1919 – 10 h	70 Kč
32	Komberec S.	Hradčany 5 h světle zelená, TD 3 a 4	70 Kč
33	Ryvola Z.	Hradčany 300 h	50 Kč
34	Pellant	Hradčany 25 h modrá	60 Kč
35	Chvalovský J.	Holubice 5 h TD 1 a 4	40 Kč
36	Komberec S.	Hradčany 30 h žlutá	60 Kč
37	Ryvola Z.	Legionářské 15 h	50 Kč
38	Chvalovský J.	Osvobozená republika 40 h, I. typ	60 Kč

Zpravodaj Společnosti sběratelů československých knihtiskových známek je neprodejnou tiskovinou, vydávanou pro vnitřní potřebu členů společnosti. Je vydáván nepravidelně, ale nejméně 2x do roka. Za redakční úpravy odpovídají a na přípravě se podílí členové společnosti. Za obsah článků odpovídají jejich autoři. Neprochází jazykovou úpravou.

Rukopisy, články, připomínky a nové poznatky či jinou korespondenci zasílejte na adresu (pozor změna od čísla 74):

Josef Chudoba, Křížová 1614/8, 463 11 Liberec 30,

Telefon: 603 472 395, e-mail: josef.chudoba@tul.cz